

נושא העבודה: אינטרנט בטוח

שם הקורס: התנסות בהוראה

עבודה מסכמת

שם המרצה: מלכה זנדברג

תאריך הגשה: 15.6.08

מגישים:

לירן גנות

תמרה מוסונוב

סוניה קבקוב

סמינר הקיבוצים – המכללה לחינוך, טכנולוגיה ואמנויות, החוג לקולנוע ותקשורת

תוכן עניינים

מס' עמוד

3-9 רקע תיאורטי

10 פרטי המסגרת

11 מטרות לימודיות ומטרות חינוכיות

יחידות הוראה -

12-16 פעילות 1 - בית משפט בנושא שימוש אינטרנט

17-21 פעילות 2 – הפעולה המתקשבת

22-23 פעילות 3 – יום עיון להורים של תלמידי י' – יב'

24 ביבליוגרפיה

רקע תיאורטי

השפעתו של האינטרנט על חיי היום-יום שלנו הולכת וגוברת. נראה כמו במהלך השנים – אישיותו של המשתמש ברשת אינה נלקחת בחשבון על-ידי אחראי התוכן של האינטרנט, הקובעים את ההתפתחות העתידית של הרשת. אותם אנשים שיקבלו אחראיות לעצב את האינטרנט ואת תוכנו, שמים דגש כמעט מוחלט על הקידום הטכנולוגי, על חשבון צרכיו היותר משמעותיים של המשתמש.

עד כמה משפיעה טכנולוגית האינטרנט על הקידום הטכנולוגי? עד כמה היא משפיעה על שינויים חברתיים בחיי היום-יום של משתמשיה? ועד כמה טכנולוגיה זו יכולה אף לפגוע באותם משתמשים?

ההתפתחות הטכנולוגית בראי המהפכה האינטרנטית

הזוג טופלר (1994) טוען שלאחר הגל הראשון - החקלאי, והשני - התעשייתי, האנושות עוברת גל השלישי המבוסס על היווצרות מוסדות, בתי ספר וטכנולוגיות חדשות. חדירת המחשב והטכנולוגיות הנלוות (מט"נ) לכל מרחבי מחיית האדם העכשווי יצרו סביבה חדשה, שעושה ציביליזציה חדשה: התרבות הדיגיטאלית המתרחשת בעקבות "המהפכה הדיגיטאלית... שהיא אולי המשמעותית ביותר מאז המצאת הדפוס", מהפכה המשנה בהדרגה את חיי האנושות בכלל וחיי הפרט הבא במגע עם טכנולוגיות אלה. היקף המהפכה רחב ואי אפשר להבין אותה במלואה. (גרין, 2006)

טכנולוגית האינטרנט מתקדמת במהירות מדהימה. הקצב והיקף השינויים בטכנולוגית האינטרנט מהיר כל-כך עד שהיא הושוותה לא פעם למהפכה התעשייתית וכונתה 'המהפכה האינטרנטית'. (המבורגר, 2005)

אפשר לומר שהשינויים המתרחשים בתרבות העכשווית מאוששים את אמרתו הידועה של קרל מרקס, שההוויה יוצרת תודעה. עקב השימוש במט"נ, אנשים בכל הגילים משנים ומרחיבים בהדרגה את תודעתם, במידה ששום כלי מכני או אלקטרוני עשה קודם לכן. אך האימפקט העיקרי של התפתחות זו חל על הצעירים, המוגדרים "דור הרשת" או "Net Generation" המפגש עם טכנולוגיות חדישות אלה ניכר במהירות וביעילות שמפגינים בני אדם בשלושה מישורים הבונים תודעה: התוך-אישי (intrapersonal), הבין-אישי (interpersonal), ותחום

נוסף, הטראנס-אישי (transpersonal), המתייחס ל"חוויות שבהן תחושת הזהות או האני מתרחבת מעבר לאינדיבידואלי או האישי במטרה להקיף היבטים רחבים יותר של האנושות, החיים, הנפש והיקום". האינטרנט חולל מהפכה אדירה בהפצת המידע, אך נראה שהתפעלותנו מכמות המידע המופץ והנגיש אינה מוצדקת ואינה קשורה בהכרח בקדמה. "הסכנה בציוויליזציה העכשווית טמונה לא בהפצת המידע, אלא באמיתותו או שקריותו ... השליטה התרבותית או הפוליטית אפשרית הודות להפצת מידע שקרי, שלקהל הרחב והנבער אין כלים ויכולת להבחין בו" (Revel, 2006). חשיבה רציונאלית אינה קשורה בטכנולוגיה מתקדמת, וכבר הוכח שכדי לבנות מטוס או כור גרעיני לא נדרשת חשיבה רציונאלית אלא ידע טכנולוגי (גרין, 2006)

ל"אזרחי" האינטרנט זכויות רבות וחובות מועטים. תקצר היריעה מלתאר את השירותים הרבים שהאינטרנט מציעה. השירות הפופולארי ביותר הוא הדואר האלקטרוני. בכל רגע ורגע מועברים מאות-אלפי מסרים בדואר אלקטרוני בין חברים בקהילת האינטרנט; המשתמשים יכולים העביר ביניהם מידע כתוב, חזותי וקולי בזמן אמת. ניתן גם לשלוח בו-זמנית מסר דואר למכותבים רבים, ואף לקיים, בזמן אמת, שיחות ועידה בין מאות משתתפים מרחבי תבל. (שפירא, 1994).

ספקי האינטרנט משתמשים בביטויים כמו 'הכפר הגלובלי' כדי לתאר לא רק את חשיבות האינטרנט, אלא גם כדי ליצור את הרושם שכמעט כל אדם הוא חלק מהמארג האינטרנטי, כלומר שרוב בני האדם הינם משתמשים כבדים של הרשת. עם זאת, הנתונים האמיתיים מפתיעים למדי: מהפכת האינטרנט עדיין מוגבלת מאוד בהיקפה. יש בוודאי סיבות רבות לכך מדוע אנשים רבים אינם משתמשים באינטרנט. למשל: חסך בחינוך טכנולוגי, חוסר במשאבים, העדר נגישות למחשב, או חרדת-מחשב. אך נראה כי אנשים רבים שאינם משתמשים באינטרנט נמנעים מכך לא בשל כורח לוגיסטי, אלא מתוך בחירה מודעת (גרין, 2006)

לאחר התעלמות מוחלטת מהאינטרנט מרגע לידתו, החלו פסיכולוגים לאחרונה ללמוד אותו. עיקר עניינם של הפסיכולוגים בהשפעת האינטרנט על המשתמשים בו ועל החברה בכללותה. מגמה משמעותית אחת בקרב פסיכולוגים החוקרים את האינטרנט היא לראות בו ישות אחידה, ולא ישות מורכבת וכך להתעלם משפע השירותים המוצעים בו. התפיסה המוגבלת של האינטרנט יוצרת מספר תוצאות מרכזיות. ראשית, נוצרת האשליה כי האינטרנט ומרכיביו השונים מובנים היטב. שנית, יש בכך משום הפחתה של חשיבות האינטרנט בחברתנו. שלישית, זה מגביל מלכתחילה את המחקר האינטרנטי-פסיכולוגי ובכך מצמצם את יכולת ההשפעה של הפסיכולוגיה על עיצוב האינטרנט (שם).

החוויה הגלובלית של הרשת

חווית הרשת היא בראש ובראשונה חוויה של חופש, של פלא ואפילו השתאות על "שהדבר הזה באמת קיים"; חירות לתקשר בחופשיות ובזמן אמת עם קהילה העולה בגודלה על אוכלוסייתן של מדינות רבות - בין 15 ל-30 מיליון בני אדם יכולים לתקשר זה עם זה ללא צנזורה ובזמן אמת. לכל פרט, מעבר לארץ מוצא, מין, צבע, סוג מחשב, או מערכת הפעלה, זכות מלאה להשתתף כשווה בין שווים בחיי הקהילה.

רגע אחד אתה משחק ב"מדמה טיסה" תלת-מימדי עם שלושה שותפים: מברזיל, ארצות הברית וניו זילנד, ובמשנהו אתה בודק אם ניטש ויכוח מעניין בקבוצת דיון כלשהי. לעת קצרה אתה משתתף בסייברסקס (Cybersex), שהוא בעיקרו פטפטת מינית בין "משתתפים" מכל העולם) ואחר כך אתה מבלה שעות ארוכות במסע בסייברספייס (Cyberspace) - מסע גילויים בחלל הרשת שבו אתה מגלה אוצרות מידע לא מוכרים, מעלעל במגזינים, נועץ בבסיס מידע רפואי על המיחוש הקל שמלווה אותך משעת בוקר מוקדמת, או פוגש בטיילים אחרים ומתעכב לשיחה קצרה עמם (שפירא, 1994).

האינטרנט היא קהילה עולמית דמוקרטית, ללא שלטון מרכזי, הדוגלת בפיקוח עצמי. "עושי צרות" ימצאו מהר מאוד כי מכותביהם נתנו הוראה למערכת לסנן כל תקשורת שלהם. במקרים קיצוניים יכולים מנהלי הרשתות המקומיות לבטל את חשבוננו של ה"פגע הרע" - עונש שאינו נופל בחומרתו מהאקסקומוניקציה, החרם המוטל על מתנגדי הכנסייה הקתולית (שם).

הסכנות הטמונות ברחבי האינטרנט

האינטרנט חולל מהפכה אדירה בהפצת המידע, אך נראה שהתפעלותנו מכמות המידע המופץ והנגיש אינה מוצדקת ואינה קשורה בהכרח בקדמה. "הסכנה בציוויליזציה העכשווית טמונה לא בהפצת המידע, אלא באמיתותו או שקריותו ... השליטה התרבותית או הפוליטית אפשרית הודות להפצת מידע שקרי, שלקהל הרחב והנבער אין כלים ויכולת להבחין בו" (רבול, 2006).

בהבדל מחינוך פורמאלי ובלתי פורמאלי (משפחתי), הפעילות באינטרנט ובטלפון הנייד (הודעות טקסט) מתנהלת ללא השגחת מבוגרים. ילדים וצעירים יוצרים עולם של לשון ותוכן משלהם,

ללא פיקוח, עולם שלרוב אינו מובן למבוגרים. אם במציאות מצווה ההורה לשמור ולהגן על ילדיו, בעולם הווירטואלי רוב הילדים והצעירים מתהלכים בלתי מוגנים. כל הדלתות פתוחות, ילדים נכנסים ללא ליווי או אישור של ההורים וללא כלים להתמודדות עם אתרי פורנו, סמים, אלימות, עבריינות, ניצול מיני או אידיאולוגיות מטורפות.

51% מההורים אינם מפקחים על השימוש באינטרנט של ילדיהם. 95% מההורים אינם מזהים את עגת ילדיהם באינטרנט. 28% מההורים אינם מזהים או יודעים שילדיהם מדברים עם זרים באינטרנט. 30% מההורים מרשים לילדיהם להשתמש במחשב באזורים פרטיים של הבית ללא השגחה. 42% מההורים אינם יודעים לפקח על תוכן המסג'ר ופונקציות אחרות המשמשים את ילדיהם. בלי שהחברה שמה לב, הפכה הרשת לגורם בעל השפעה חזקה על ילדים ונוער, ודחקה את בית הספר והבית למקום שני. אם ממילא נשמעו קינות על ירידת קרנן של דמויות מחנכות בחיי הצעירים, בא האינטרנט וסילק אותן כמעט כליל מדרכם של ילדים. (גרין, 2006).

מיטשל (2000), טוען כי מרבית האתרים אינם ידידותיים למשתמש. מיטשל משתמש בדוגמאות ציוריות כדי להדגים את גישתם הלא-תומכת של אתרים רבים: תאר לעצמך שאתה הולך לבר השכונתי שלך ומגלה שאופן הכניסה לפאב השתנתה לחלוטין ואינך מבין בדיוק איך נכנסים, או שאתה עומד להתניע את מכוניתך ומגלה שאין לה מוט-הילוכים. דוגמאות אלה ממחישות את הקושי שחווים אנשים רבים כאשר הם מנסים לשייט ברבים מן האתרים. הוא ממשיך וממליץ לבעלי-אתרים לקבל ייעוץ כיצד לבנות אתר יעיל וידידותי למשתמש.

קיימת אפשרות של פריצה למחשב האישי על-ידי גורם חיצוני כגון האקר (פורץ חובבן או מקצועי הבקיא בתוכנות הפריצה למיניהן). לרשותו של האקר עומדות מספר אופציות עיקריות כדי להשתמש בהן כנגד המשתמש הממוצע:

סוס טרויאני (Trojan horse)

מדובר בתוכניות מחשב הנראות שימושיות או מתחזות לתוכנות תמימות, אך למעשה הן פוגעות באבטחת המחשב ועלולות לגרום נזק רב. סוס טרויאני מופיע בדרך כלל כצרופה לדואר אלקטרוני או כתוכנה חופשית להורדה אשר בעת הפעלתה מתקין עצמו הסוס במחשב, וכתוצאה מכך עלול לגרום הנזק. לרוב נשלח הסוס הטרויאני באמצעות הדואר האלקטרוני וזאת על מנת לגרום למקבל התוכנה לשלוח אותה הלאה לחברים נוספים ובכך להגדיל את מעגל הנדבקים.

הסוס הטרויאני מוסווה מאחורי הצרופה או התוכנה כך שלרוב אינו גלוי ולא ניתן לדעת על קיומו.

תולעת (Worm)

קוד מסוג זה מסוגל לשכפל ולהפיץ את עצמו ברשת בין מחשב למחשב על ידי השתלטות על אמצעים המאפשרים העברת מידע (לדוגמה שימוש בספר הכתובות של תוכנת הדוא"ל). לרוב התולעת תופץ ללא התערבות המשתמש והיא תשלח עותקים שלמים של עצמה דרך הרשת. תולעת עלולה לצרוך את משאבי הזיכרון במחשב האישי או בכל מערכת אחרת ואת כל רוחב הפס המיועד לגלישה ברשת נתונה.

תוכנות ריגול (Spyware)

מטרת תוכנת הריגול לאסוף מידע ופעולות אותם מבצע המשתמש במחשבו האישי. תוכנת הריגול מסוגלת לבצע את הפעולות הבאות: הקפצת מודעות פרסום, איסוף פרטים אישיים, שינוי הגדרות תצורת המחשב. (דוגמה לאיסוף פרטים אישיים – בעת הקלדת שם משתמש, סיסמא, מספר כרטיסי אשראי לביצוע רכישות מקוונות) הפרטים יועברו ליעד שהוגדר מראש. לאחר שהועברו הנתונים שנאספו ניתן להתחזות לבעל המחשב בכניסה לאתרים שונים.

מכל תופעות השתלטות העולם הווירטואלי על ילדי המסכים, ההיקומורי (hikikomori) ביפן הם הפרדיגמה האבסורדית והמופתית. זו תופעה פסיכו-חברתית חדשה יחסית המאפיינת בעיקר בנים (80%) בגילים שבין אמצע שנות העשרה לאמצע שנות העשרים. הם פורשים מרצונם מהעולם ומסתגרים בחדריהם. אמנם אין סטטיסטיקה רשמית, אך וויקיפדיה מדווחת שביפן יש כמיליון היקומורי - 20% מהנערים היפנים ו-1% מהאוכלוסייה הכללית. נערי ההיקומורי מסתגרים בחדריהם לכמה חודשים או כמה שנים, מגיפים את התריסים, ישנים ביום ונותרים ערים בלילה, יוצאים מהחדר רק לצורכי היגיינה מינימלית. הם מנתקים כל קשר עם סביבתם החברתית והמשפחתית, אמהות המספקות להם לפעמים את צורכיהם הבסיסיים. המשפחה לרוב מסתירה את הדבר ומשתפת פעולה עם הפורש, מטעמי כבוד, בושה או חולשה. הספרות מדווחת על כמה גורמים אישיותיים ומשפחתיים לתופעה: אי עמידה בלחץ החברתי להצטיין בלימודים או בעבודה; קשיים בפיתוח הזהות הבוגרת; התמכרות למט"נ, והיעדר נוכחות מחנכת של ההורים.

ההיקומורי מצוידים בדרך כלל במחשב המחובר לאינטרנט, במשחקי פלייסטיישן, DVD וטלוויזיה. הם מעבירים את זמנם בצפייה בטלוויזיה, במשחקי וידיאו ומחשב, בצפייה בסרטי אנימציה בדיוניים מסוג אנימה (anime), בהאזנה למוזיקה אפלה ובהשתתפות תדירה בקבוצות

דיון של נערי היקיקומורי אחרים. ככלל, יפן מאופיינת במודעות חברתית וחינוכית מועטה. כמעט אין מסגרות למתן סיוע נפשי לנערים או להוריהם (הארץ, 27.5.06).

חשיפה עצמית ברשת

רובנו מכירים, לפחות משמיעה אם לא מחוויה אישית, את הוויית הפורומים והבלוגים. פורום הינה קבוצת דיון וירטואלית סביב נושא מסוים, קבוצה המנוהלת על ידי אדם אשר תפקידו לאפשר את הדיון ולשמור על רמת השיחה ועל כללי "דיבור" מסוימים. בלוג הינו מעין יומן וירטואלי החשוף לציבור הרחב של הגולשים, ובו יכול לכתוב אדם ככל העולה על רוחו. במקרה השני, ברור שמטרת הבלוג הינה חשיפה עצמית, אך גם במקרה הראשון דהיינו בשיח הפורומים, קיימת חשיפה עצמית רבה, אשר לעיתים קרובות גולשת לפסים אישיים הרבה מעבר לנשוא המוצהר של קבוצת הדיון. ההסברים השכיחים לתופעת חשיפת היתר מתחלקים בגדול לשניים:

א. ההסבר הראשון למהירות בה מגיעים אנשים לרמה גבוהה של חשיפה עצמית, לכאורה ללא שום תהליך של הכרות הדדית, קשור בהיותו של האינטרנט מדיום כתוב בלבד, ובשל כך כזה המאפשר הסרת הגנות חברתיות. היותו של האינטרנט מדיום המאפשר קשר חלקי בלבד, ללא היראות וראיית האחר, נחשבת כמשהו המאפשר שחרור מעכבות תרבותיות מקובלות, ובעקבות כך, שחרור מהיר של דחפים ליבידינאליים ואגרסיביים. זאת בדומה לתופעה הפסיכולוגית הידועה, המכונה תופעת ה"זרים ברכבת" - שני אנשים זרים הנוסעים במקרה באותו קרון או נקלעים באקראי לסיטואציה המקרבת אותם באופן זמני בלבד ונהנים מהסבירות הגבוהה כי לעולם לא יפגשו שנית, דבר שמקל עליהם ליצור במהירות קשר אינטימי ללא המעצורים החברתיים המקובלים של בוש או אשמה כפי שהם משתקפים בדרך כלל בעיניהם של השותפים למעגל החברתי בו הם חיים.

ב. ההסבר השני לתופעת ההיחשפות הוירטואלית, מצוי לאו דווקא בשדה החברתי והבינאישי של האינטרנט, אלא במהותו האחרת של המדיום הזה: הכוונה להיותו של האינטרנט במקורו כלי עזר רב עוצמה והקף, הנועד לתמוך בקיומו ובהמשך התפתחותו של האדם. כ"מדיום תומך קיום", הרשת היא ספק אדיר של אינפורמציה לסוגיה, אשר מזינה את האדם באופן רחב כל כך, שקשה כבר לזכור כיצד נראו חיינו בטרם המצאת

האינטרנט. במקביל להיותו "תומך קיום" במובן האינפורמטיבי, המדיום הווירטואלי יכול לשמש גם כ"תומך קיום" במובן הפסיכולוגי. (הומינר, 2007).

בנוסף, כדאי להזכיר תכונה נוספת חשובה מאד של הרשת, והיא האנונימיות שבה, כלומר העדר האפשרות לראות ולהיראות פיזית:

הקורא אינו רואה את הכותב, ולהפך, וכל אחד מהם שרוי בתוך מרחב אשלייתי בו הוא בורא את זולתו כרצונו. פעמים רבות דווקא היות הקורא אנונימי ובלתי נראה לעין, מאפשרת לכותב להשתמש בו כזולת עצמי ללא הפרעה של בוסה או מבוכה, כפי שאולי הייתה נגרמת בנסיבות אחרות של חשיפה אינטימית שכזו אל מול זרים. הרשת היא מדיום "עיוור", התקשורת בו כתובה ונטולת פנים ומבט, ולפיכך נוח לו לאדם להאמין כי הוא מצוי לבדו מול הדף הכתוב, ולדמיין את הקוראים הפוטנציאליים כרצונו וכפי רוחו וצרכיו. (שם).

בדיקה של הבלדלי אישיות עשויה להסביר מדוע, בחלקים מסוימים של האינטרנט, אנשים "יוצאים מעורם" לסייע לאדם שביטא בקשה לעזרה, מישהו שאינם מכירים וקרוב לוודאי שלא יפגשו לעולם. מאידך, באותו מדיום, מתקיימת תוקפנות ואלימות בין קבוצות. היבט מעניין אחר הוא השימוש באנונימיות ברש, תופעה שרבים מתייחסים אליה, אך נוטים להתעלם מהתופעה ההפוכה של אתרי הבית שבהם אנשים חושפים עצמם, את ביתם ומשפחתם וחייהם המקצועיים. לעיתים במידה רבה, כולל הצגת תמונות. וואלאס (1999), טוענת כי תופעה זו יוצרת אינטגרציה של חלקיו השונים של ה"אני" באופן שאין נפגשים עימה 'בחיים הרגילים'.

מגדל בבל אלקטרוני

אינטלקטואלים האוחזים בתפיסה הומניסטית-דמוקרטית ציפו שבתחילת המאה ה-21 יתנהל העולם באופן מציאותי, רציונאלי ומדעי. "אך ייתכן שאנו נמצאים על סף ימי הביניים החדשים, תקופה של חוסר רציונאליות ואמונות תפלות... הקמנו ציוויליזציה כלל עולמית שמרכיביה החיוניים ביותר תלויים במדע ובטכנולוגיה. בה בעת הסדרנו את הדברים כך שכמעט שום איש אינו מתמצא במדע ובטכנולוגיה. זהו מרשם לאסון. אולי נצליח לחמוק ממנו לזמן מה, אבל במוקדם או במאוחר עתידה התערובת הנפיצה הזאת של בערות ועוצמה להתפוצץ בפנינו..." (סייגן, 1995).

תהליך העיצוב של האינטרנט, בהתאם לידע שיצטבר, עשוי בוודאי להיות ממושך, ואולם, אין זו סיבה שלא להתחיל את המסע על מנת להבטיח כי טכנולוגיה רבת-עוצמה זו של האינטרנט תעוצב על-ידי אנשים לטובת אנשים. שאם לא כך, תעמוד החברה בפני מגדל בבל חדש, בו שפה יחידה ותרבות יחידה בולעות את הפרט (פרידמן, 2000) לא נותר לנו אלא לקוות כי גורל האינטרנט ישחק לטובתנו ולא יהרוס ויפגע בפרי העמל האנושי.

פרטי המסגרת

1. בית משפט בנושא שימוש באינטרנט:

הפעילות מיועדת למגמת קולנוע ותקשורת, עבור כיתות י"א, הפעילות מתקיימת במסגרת של יום עיון של בית הספר. היא נערכת באולם התרבות של ב"הס, מפני שהאווירה באולם תרבות מאוד מתאימה גם בהקשר חינוכי וגם בהקשר לימודי. אולם תרבות- גדול, יש לו במה, כך אפשר להפריד בין "הצגה" לקהל הצופים. האווירה כזאת מלמדת את התלמידים את הקושר שכנוע ואת החשיבה יצירתית. הקשר לימודי: התלמידים צריכים להיות מודעים על כך, שיש בעיות בזמן הגלישה באינטרנט, ושצריכים להיות מאוד זהירים. האווירה של בית משפט, של משחק, של מקום הלא שיגרתי ללימודים מוציאה את התלמידים מהאווירה של שיעור ומאפשרת לתלמידים לפתוח את עצמם, לתת את דעתם ולשמוע את הדעות של אחרים.

2. שיעור מתוקשב בנושא "אינטרנט בטוח":

הפעילות היא פעילות מתוקשבת אשר מיועדת לכיתות י' - י"ב. התלמידים ילמדו את המוסגים הבסיסים באינטרנט ולאחר מיכן יהיה להם שאלון נחמד, קצת מצחיק, בעזרת השאלון כזה הרבה יותר קל להגיע ללבם של התלמידים. האוריינטציה היא אוריינטציה לימודית, מפני שאנו רוצים שתלמידים ידעו את המוסגים וידעו איך למנוע מכל מיני בעיות שיכולות לקרוא בגלל הגלישה ה"לא נכונה" באינטרנט, למשל: וירוסים.

3. יום עיון להורים – עבור הורים תלמידי כיתות י' - י"ב

הפעילות מיועדת להורים בשביל שהם ידעו איך להתנהג עם הילדים שלהם, איך להגן עליהם.

הפעילות מתארכת בביה"ס בצורה קבוצתית, דיון. דרך דיון אפשר לראות את האינטראקציה בכל אחד מהשפחות וכך לעזור לכל אחד. בסיכות אישיות לא תמיד אפשר לקבל את כל האינפורמציה שעולה במהלך הדיון. האוריינטציה היא יותר חינוכית מאשר לימודית, מפני שהמטרה היא לא לעשות להם שיעור מחשבים, אלא לנסות לעזור להם באינטראקציה שביניהם לבין ילדיהם.

מטרות לימודיות וחינוכיות:

* בית משפט בנושא שימוש באינטרנט:

מטרות לימודיות:

1. התלמיד ידע על ההשפעות של אינטרנט על המשתמש.
2. התלמיד ידע כללי זהירות בגלישה.
3. התלמיד ידע את החוקים המשפטיים הנוגעים לאינטרנט.

מטרות חינוכיות:

1. התלמיד יפתח חשיבה יצירתית (במהלך המשפט)
2. התלמיד יפתח יכולת להציג, לנמק, לשכנע (במהלך המשפט)
3. התלמיד יפתח יכולת להקשיב לדעות אחרות, ל"צד השני".

* שיעור מתוקשב בנושא "אינטרנט בטוח":

מטרות לימודיות:

1. התלמיד ילמד את המוסגים הבסיסיים הקשורים לאינטרנט.
2. התלמיד ילמד על הזהירות בזמן הגלישה באינטרנט.
3. התלמיד ילמד בעיות שיכולות לקרוא בזמן של גלישה "הלא נכונה".
4. התלמיד ידע על ההשפעות התקשורתיות.

מטרות חינוכיות:

1. התלמיד ילמד להיות זהיר בזמן שליחת פרטים אישיים לזר.
2. התלמיד ידע להפריד בין אתרים שונים (טובים/לא טובים)

* יום עיון להורים של תלמידי כיתות י'- יב':

מטרות לימודיות:

1. הורים ילמדו על האינטראקציה ה"נכונה" בין הורים לילדים בזמן של גלישתו באינטרנט.
2. הורים ילמדו את הסכנות שיכולות לקרוא בזמן הגלישה באינטרנט.
3. הורים ילמדו את המוסגים הבסיסים.

מטרות חינוכיות:

1. הורים יפתחו חשיבה יצירתית.
2. הורים יפתחו חשיבה מסורתית כלפי לילדיהם.

יחידת ההוראה

צריכה ביקורתית בטוחה ומושכלת של אינטרנט על-ידי בני נוער

פעילויות:

1. החוק – להגביל שימוש (בית משפט).
2. דברים חיוביים ושלימים של אינטרנט בצד של המשתמש- סלקטיביות (השפעות התקשורת, השפעה לי ומה כוח שלי מולו).
3. להורים- ולחזק את התקשורת בין אישית בין בני נוער להורים.

1. בית משפט בנושא שימוש באינטרנט

הנושא לדיון משפטי הוא האם האינטרנט הוא "טוב" או "רע".

הפעולה תתקיים במסגרת של יום עיון של בית הספר. בפעולה ישתתפו כל תלמידי כיתות יא' המגמה של תקשורת וקולנוע תחולק לשני צדדים אויבים קטגור שטוען שאינטרנט הוא הדבר השלילי וסנגור שמתנגד לו וטוען שהוא חיובי יותר מאשר שלילי. ה-12 המושבעים יבחרו על ידי המנחים/מורים. המורה של המגמה יבחר מי יהיה השופט (כי המורה מכיר למי מהתלמידים יש יותר סמכות ויכולת שליטה).

התלמידים מהמגמות אחרות יהיו הקהל הצופים שגם יחלקו לשתי קבוצות "בעד" ו"נגד". הנציג של כל הקבוצה יוכל לגשת בהתאם לסנגור או קטגור. סנגור וקטגור יוכלו לשתף תלמידים מהקהל הצופים כעדים עם דוגמאות אישיות.

במהלך הדיון המשפטי יעברו דוגמאות וטענות בעד או נגד האינטרנט ובסוף הדיון ה-12 המושבעים יחליטו מי מהקבוצות היו יותר משוכנעות ויחליטו מה הגזר הדין שלהם. והשופט מכריז על החלטתו.

חזונו האינטרנט	יתרונות האינטרנט
<p>אינטרנט מצטייר אם כן בעיני רבים כסבך פרוץ, אפל ומסתורי, כר למסיתים, עבריינים ופדופילים, שבו מפיצים דברי שייטנה והסתה אנטישמית. מידי יום ביומו אנו שומעים על דרישות לצנזורה ושימת קץ ל"פריצות". רבים רואים ברשת כר לפעולותיהם של עבריינים וסוטים למיניהם, השולחים לילדים בני 13 מתכונים להכנת פצצות ומפיצים דברי הסתה ואנטישמיות.</p>	<p>האינטרנט מאפשר למתחברים אליו העברת מידע הכוללת: כתב, תמונות, קול ווידאו. על כן הוא מתפקד בעצם בעת ובעונה אחת כ- מחשב, טלפון, פקס, רדיו וטלוויזיה. מכאן, שהמשתמשים באינטרנט אינם רק אנשים פרטיים אלא גם, ממשלות, ארגונים בינלאומיים, מוסדות ציבוריים, ארגונים שלא למטרות רווח, חברות ועסקים פרטיים.</p> <p>אין כיום גורם אחד, שיש לו בעלות ואו אחריות על מכלול המסרים המועברים באינטרנט וכל אחד יכול באופן תיאורטי להעביר כל מידע שהוא. (גם אם קיימים כמה גורמים כמו חברות המספקות את הקשר לאינטרנט המגבילות מסרים קיצוניים).</p> <p>עולם ללא מרחקים – מידע זמין ומידי- אתה יודע בזמן אמת מה קורה בעולם. דוגמאות: הבית הלבן, הר געש וסרטים בהוליווד.</p>
<p>רשת תקשורת החשופה כמעט לכל אחד, גם לילדים ו/או לגורמים שליליים.</p>	<p>אמצעי תקשורת המכיל מאגר מידע כמעט אינסופי הכולל טקסט, תמונה וקול.</p>
<p>הרשת מכילה אינפורמציה חשובה שיכולה לשמש גורמים שליליים למטרות עוינות.</p>	<p>אמצעי תקשורת זמין ונגיש בבית ונייד בעזרת המחשב הנייד, הטלפון הסלולארי ומחשבי כף יד.</p>
<p>קשה לאבטח את המידע.</p>	<p>אינטראקטיבי, ניתן לבצע פעולות מול גורמים ומשתמשים</p>

	אחרים בו זמנית כולל שמירה של אינפורמציה.
<p>החשיפה</p> <p>חשיפה עצמית ברשת, שהינה בעייתית מבחינה נפשית לאו דווקא בשל היותה רבה יותר או מעטה יותר יחסית לחיים הלא וירטואליים, אלא בשל השימוש ההגנתי והמתמכר שעלול להיעשות בה.</p> <p>למהירות בה מגיעים אנשים לרמה גבוהה של חשיפה עצמית, לכאורה ללא שום תהליך של הכרות הדדית, קשור בהיותו של האינטרנט מדיום כתוב בלבד, ובשל כך כזה המאפשר הסרת הגנות חברתיות.</p> <p>היותו של האינטרנט מדיום המאפשר קשר חלקי בלבד, ללא היראות וראיית האחר, נחשבת כמשהו המאפשר שחרור מעכבות תרבותיות מקובלות, ובעקבות כך, שחרור מהיר של דחפים ליבידינליים ואגרסיביים.</p> <p>זאת בדומה לתופעה הפסיכולוגית הידועה, המכונה תופעת ה"זרים ברכבת" - שני אנשים זרים הנוסעים במקרה באותו קרון או נקלעים באקראי לסיטואציה המקרבת אותם באופן זמני בלבד ונהנים מהסבירות הגבוהה כי לעולם לא יפגשו שנית, דבר שמקל עליהם ליצור במהירות קשר אינטימי ללא המעצורים החברתיים המקובלים של בושה או אשמה כפי שהם משתקפים בדרך כלל בעיניהם של השותפים למעגל חברתי בו הם חיים.</p> <p>העובדה שהאינטרנט מונע אפשרות של ראייה והיראות על ידי האחר, תורמת לאשליית האנונימיות ולשימור החוויה של "זרים ברכבת" גם כאשר הכתיבה נעשית בשם מלא ובפרטים ביוגרפים מזהים, כפי שקורה לעיתים קרובות בבלוגים ובפורומים.</p>	<p>אם התגובות שהאדם מקבל על חשיפתו, מחזירות לו הד נכון ומדויק של מה שהתכוון להביע, הוא חש עצמו מובן במלואו, חדל לחוש עצמו "משונה" או חריג, תחושות מכאיבות מאד שנחווות לעיתים קרובות על ידי מתבגרים, ותחושת הערך העצמי שלו מתחזקת, כמו גם תחושת הביטחון שלו בעולם ואל מול הצפוי לו בעתיד.</p> <p>בנוסף, ראוי לזכור כי גם הקורא /המתבונן בתורו, עשוי לזכות בחוויה נפשית חיונית של מירורינג ותאומות, באמצעות הזדהות עם כתיבתו של האחר הוירטואלי שהצליח לנגוע בו נגיעה משמעותית.</p> <p>לאינטרנט כמדיום כתוב יש מספר איכויות פסיכולוגיות חשובות התומכות בקיום הנפשי של הכותב והקורא גם יחד, ומסבירות יפה את המשיכה לחשיפה עצמית וירטואלית.</p> <p>ואכן, כאשר החשיפה העצמית ברשת מצליחה לקבל מציבור הגולשים תגובה אמפתית מדויקת, מתחוללת חוויה חיונית ביותר בנפשו של הכותב - תופעת החשיפה ברשת כהתנהגות המאפשרת למתבגר להשיג לעצמו חוויות בעלות תרומה חיובית לתחושת העצמי המתפתחת ולכינון ערך עצמי טוב ויציב.</p>

<p>השחרור המהיר מכבלי האשמה והבושה, נחשב אם כן למשחרר מהיר של דחפים המושלכים בקלות ובמהירות על הגולשים האחרים ברשת, אשר דווקא בשל היותם בלתי נראים לעין, יכולים להוות "קרקע נוחה" ליצירת השלכות אודותם.</p> <p>זהו הסבר אחד, חברתי ובין-אישי, לתופעת ההיחשפות המהירה ברשת.</p> <p>הניסיון להשיג מבט מיוחד, ובו זמנית "להתחרות" כביכול עם אלפי גולשים אחרים על אותו מבט וירטואלי אחד ויחיד, שיזהה ויכיר את הפנימיות למרות המסך המפריד שמייצר המחשב, עלול להביא לעיתים, ואצל אנשים מסוימים, למאמץ קיצוני של חשיפת יתר, במסגרתה יוותר האדם שלא בטובתו על הצורך בפרטיות כדי "לזכות" כביכול במבט סקרני, מציני ובסופו של דבר- בלתי אמפתי בעליל.</p> <p>במקביל לחשיפה העצמית המיטיבה, מתקיימת אם כן גם התנהגות של חשיפה עצמית מוגזמת, כזו המאלצת את האדם להתכחש לצורך שלו באינטימיות ובפרטיות על מנת לקבל סיפוק באמצעות חשיפת עצמו למבטים מציצים אשר בהכרח מתבוננים בו כ"אובייקט" ומעמיקים את תחושת הניכור והבדידות במקום לרפא אותה.</p> <p>המנסה לפצות באמצעות כמות ומידת החשיפה העצמית, על האיכות החסרה של מבט אמיתי ואוהב</p>	
<p>התמכרות</p> <p>הזמן שהאדם משקיע בפעילות כלשהי עשוי להוביל לתלות פסיכולוגית או פיזית המהווה יסוד להתמכרות. זה שנים שאנשי מקצוע למדו, שיש אפשרות להתמכר לכל חומר או</p>	<p>באמצעות השיח הדיגיטלי המתנהל בין אנשים שונים זה מזה, שבתנאי חיים רגילים לא היה סיכוי להפגישם, נוצרים ונפתרים קונפליקטים בין-אישיים, תוך אישיים וטרנס-אישיים רלוונטיים או "טריוויאליים": רגשיים, אתיים, חברתיים, אינטלקטואליים,</p>

<p>אובייקט שאדם בא אתו במגע הדוק, כפי שהדבר קורה עם טבק או טלוויזיה. ב-1989 נטבע לראשונה המונח התמכרות למחשב (Shotton, 1991).</p> <p>שימוש לא מותאם בו מוביל למצוקה או להתנהגות בעייתית הבאה לידי ביטוי בשימוש מתארך והולך, ובתסמונת גמילה בכל פעם שמנסים להפסיק שימוש זה: אי שקט, חרדה, חשיבה אובססיבית על מה שקורה באינטרנט, ירידה בתפקוד החברתי, המקצועי, או בתפקוד חשוב אחר. היום ברור לפסיכולוגים קליניים שכל אדם יכול להתמכר לרשת, וככל שהפעילות באינטרנט פונקציונאלית ומתגמלת יותר, יפתח האדם תלות עזה יותר.</p> <p>טשטוש, או שמא מזיגה של מציאות ודמיון, הפכו סימן היכר לחלק מהפונקציות שהאינטרנט מציע. רבים מהצרכנים שלו בכל הגילים, אך בעיקר ילדים וצעירים, אצלם יכולת ההבדלה בין מציאות לדמיון תלויה בהתפתחותם הקוגניטיבית ההדרגתית, החלו להעניק לעולם הווירטואלי משקל רב יותר מאשר לעולם המציאותי. ככל שהילד מבלה זמן רב יותר מול מסכי הטלוויזיה והמחשב, מיטשטש יותר ההבדל בין העולמות, לרוב לטובת העולם הווירטואלי.</p>	<p>פוליטיים, רוחניים, מיניים. גדלים הידע והנגישות לתכנים בהיקף שלא היה כמותו בהיסטוריה האנושית. יכולת האינטרוספקציה מתפתחת אצל אנשים צעירים עקב האינטראקציה עם תכנים, תמונות, נושאים ורעיונות.</p> <p>השימוש בכל או בחלק מטכנולוגיות האינטרנט, התלויות במידה רבה בלשון ובשפה וייצוגיהן הגרפיים, מפעיל בכל גיל את הפונקציות הקוגניטיביות העיליות, הדורשות בין היתר: חשיבה, למידה, הבחנה, זיכרון, זיהוי, בחירה, תכנון, מיקוד ופיזור הקשב, סקרנות, קבלת החלטות, שיקול דעת, שלילה, דחיית סיפוקים, מוטיבציה, הישגיות ואין ספור פונקציות קוגניטיביות אחרות מורכבות ביותר. חלק מהפעלת הטכנולוגיות הללו מלווה בריגוש ובעוררות אמוציונלית אינטנסיבית ומחולל הנאה, אהבה, שמחה, תקווה, דחייה, גועל, שנאה, כעס, אכזבה, כל עולם הרגשות המפגיש אמוציה וקוגניציה (Power & Dalgleish, 1997).</p> <p>הפעלת המחשב והטכנולוגיות גם מפתחת אצל ילדים מיומנויות סנסוריות ופסיכו-מוטוריות כתפיסה מרחבית, ראייה דו-עינית, קואורדינציה, מוטוריקה עדינה, רכישת מיומנויות טכניות ואינסטרומנטליות מורכבות.</p>
<p>צורת השיח</p> <p>פחות הקשר רעיוני, יותר מילים בלתי פורמאליות איותים, פונטים (גופנים) ומבנה משפט בלתי דקדוקיים.</p> <p>פחות תיאורים רגשיים (סמלים לא-מילוליים כמו פרצוף ה"סמייל").</p>	<p>האפשרות לתקשר עם גורמים רבים בחופשיות, כולל גופים שלטוניים. חופש ביטוי רחב יותר - מימוש הרעיון הדמוקרטי חיצוק כושר ההבעה והביטחון האישי הגברת השייכות לקבוצת בעלי תחומי דעת ועניין משותפים (קהילות וירטואליות).</p>

פסק דין צריך לכלול:

חזרה של החסרונות וסכנות של האינטרנט

האקרים, קרקרים ופורצי רשתות מחשבים ואתרים

מפיצי ווירוסים

מפיצי דואר זבל

מפיצי שנאה וגזענות ברשת : אתרי שנאה

שימוש באינטרנט לצרכי טרור

מלחמה דיגיטאלית

ריגול עסקי דיגיטלי

מתחזים למינהם, הונאת הגולשים וסחיטה

מפיצי שמועות שווא

פדופילים

הפרת זכויות יוצרים

פגיעה בבני נוער ואנשים ברשת

הימורים

קניבלזם

בעיות בעיתונות מקוונת ברשת

עיבוד וזיוף תמונות

פיטורין, כלא, חשיפה בעקבות הכתיבה ביומן אישי ברשת

מאסר בעקבות הבעת דעה ברשת

האינטרנט פחות חופשי : צנזורה ופיקוח

תמונות קשות לצפייה

התמכרות לרשת

חשש לפגיעה בפרטיות המשתמש

החשיפה

פתרונות:

חוק ומשפט ברשת

זהירות ברשת

אתיקה של משתמשי הרשת

סינון תכנים ברשת

משמר אזרחי ישראלי ברשת

מספר כללי זהירות בגלישה:

1. לא לתת פרטים מזהים או אישיים (שם, כתובת, טלפון, תמונות).
2. להתנתק כאשר מישהו מציע מתנות בחינם, אפשר לרשום שנשאל את ההורים...
3. לא לענות למסרים מעליבים, מאיימים, או מסרים אשר מציעים משהו.
4. בכל בעיה או ספק יש לפנות להורים, מורים, אח בוגר או מדריך חברתי.
5. לא להיפגש עם חבר שהכירו באינטרנט בלי אישור מההורים.
6. לא לפתוח דואר ממישהו שלא מכירים
7. לא ללחוץ אוטומטית "כן" על חלונות, כדאי לא להתעצל ולקרוא את ההודעה, אם לא מבינים לשאול... למרות שזה נורא מפתה כי רוצים כבר להתקדם ולהגיע לאתר/תוכנה. ולמה?? כי זה שותל לכם רוגלה במחשב ואז מישהו יכול להיכנס לתוכו ולשלוח תמונות, מכתבים סודיים וכל מה שאתם שומרים ולא רוצים שאף אחד יידע.

דגש על מודעות לגלישה בטוחה ונקיטת אמצעי זהירות חשוב להדגיש שקיימים מקרים קיצוניים אבל לא צריך לקחת את זה לכיוון של פאניקה ולחץ, מה שחשוב זה ללמוד להשתמש באינטרנט בתבונה, לדעת ליהנות מהיתרונות ולהיזהר מהסכנות ולהעביר את המודעות הזו הלאה.

2. הפעולה המתקשבת

השאלון הוא קל יחסית ובנוי במיוחד לבני נוער, שאלות שנראות פשוטות ותשובות מצחיקות ותעזרו למתבגר לענות בהנאה על השאלון. אך השאלון מגלה את היכולות של כל תלמיד בכיתה, את ההבנה שלו ואת הרמה שלו בנושא האינטרנט בטוח. השאלון יפורסם בפורום לימודי באתר של הבית ספר והתלמידים יתבקשו לענות עליו ב תוך שעורי בית. בשיעור נבדוק מה כל אחד קיבל ונדון על השאלות והתשובות של התלמידים.

השאלון:

לפניך כמה מושגים:

1. מה זה רוגלה?

- א. רוגלה זה קרואסון אפוי מאוד טעים. הוא יכול להיות עם כל מני מילויים בפנים כמו למשל שוקולד או קינמון.
- ב. רוגלה הוא ווירוס שמתחבא באתרים לא מסורתיים, עד שאתה לא פותח את החלון לא יודע מה יש בתוכו, בדיוק כמו רוגלה שעד שאתה לא נוגס בו לא יודע מה יש בתוכו.
- ג. רוגלה (באנגלית: Spyware) או תוכנת ריגול היא תוכנה העוקבת בחשאי אחר הרגלי הגלישה של המשתמש במחשב שבו היא מותקנת, ומעבירה מידע על הרגלים אלו לאתרים ששתלו אותה.

2. מה היא המטרה של הרוג'לה?

- א. הרמת סוכר בדם וכמלווה לקפה/תה
- ב. מטרת הרוג'לות היא לזהות את העדפותיו של המשתמש ותחומי העניין שלו, בדרך כלל על מנת להתאים לו פרסומות אישיות בעת הגלישה ולהפיק מכך רווח כלכלי.
- ג. כמו לכלול ווירוס, להזיק למחשב שלך

3. ADSL

- א. שפירושה Asymmetric Digital Subscriber Line היא טכנולוגיה להעברת נתונים ברוחב פס גבוה בקווי טלפון רגילים. אחת משלל טכנולוגיות ה-DSL המטפלות בהשגת מטרה זו.
- ב. סם הזייתי בעל עוצמה ומסוכן

4. סוס טרויאני

- א. סוס טרויאני זה מהסרט "טרויה" – סוס עשוי מעץ שהחיל בתוכו חיילים.
- ב. סוס מאוד מיוחד ויקר, מגדלים אותו רק בעיר טרויה ומיועד לתחרויות.
- ג. תוכנית הנראית מועילה או לא מזיקה, אך למעשה מכילה קוד מוסתר שמטרתו לנצל לרעה את המערכת בה התוכנית מופעלת או לפגוע בה. הדרך הנפוצה ביותר להפצת תוכניות סוס טרויאני למשתמשים היא באמצעות הודעות דואר אלקטרוני המייצגות בצורה מסולפת את מטרתה ותפקידה של התוכנית.

5. עוגיות קוקיס (Cookies)

- א. הן למעשה קבצי מידע קטנים הנוצרים על ידי אתרים שונים ונשמרים על המחשב של האדם שנכנס אליהם. מטרתם לספק חווית גלישה אישית יותר בפעמים הבאות בהן יכנס הגולש לאותו אתר. לעיתים יש צורך למחוק את קבצי העוגיות כדי לפתור בעיות שונות הקשורות לזיהוי של המחשב על ידי האתר.
- ב. עוגיות קוקיס הם מאפים מיוחדים, הולך טוב עם חמאה.
- ג. קוקיס הוא שם משתמש הכי פופולארי בצ'טים

6. תולעת

- א. כל אחת מקבוצות רבות של בעלי-חיים עם גוף רך וללא רגליים
 - ב. קוד זדוני בעל יכולת להפיץ את עצמו אוטומטית ממחשב אחד למחשב אחר דרך חיבורי רשת. תולעת יכולה לבצע פעולות מזיקות, כגון צריכת משאבי רשת או משאבי מערכת מקומית..
 - ג. המשחק שמיועד למשתתף המשחק מול 1-5 שחקנים של המחשב.
- מטרת המשחק: לסגור כמה שיותר קודקודים. בכל שלב עליך לבחור קודקוד הסמוך לקודקוד עם עיגול מהבהב סביבו

7. האקר-

- א. חובב מוסיקת רוק כבדה
- ב. חובב אופנועים גדולים וכבדים
- ג. חובב החודר לאתרים ומאגרי מידע ללא רשות

8. אנטי וירוס:

- א. היא תוכנה ייחודית שנכתבת להגנה על המחשב מפני פעילות של וירוסי מחשב.
- ב. אקמול או כל תרופה אחרת שעוזרת להתגבר על שפעת.
- ג. זאת להקת רוק אמריקאנית

ענה על השאלות הבאות:

9. באיזה שם תעדיף להשתמש בצ'ט:

- א. הסקסית
- ב. חמוד/ה
- ג. כיף כף
- ד. שם הפרטי

10. עם מי תעדיף להתכתב בצ'ט:

- א. מיכאל
- ב. במבה
- ג. מתוק
- ד. הסקסי בטירוף

11. מצאת עבודה באינטרנט מוכנה שמתאימה לך למטלה שקבלת ממורה:

- א. אשתמש ב"העתק" ו"ההדבק" האהובים שלי
- ב. אשנה כמה משפטים שמורה לא יבחין בהדבקה
- ג. תשובות א' וב' נכונות
- ד. אשתמש בעבודה כמקור מידע ואציין את זה

12. "חבר" בצ'ט מבקש ממך מספר טלפון שלך:

- א. אתן לו את המספר
- ב. לא אמסור שום פרטים אישיים שלי
- ג. אתן לו את המספר של חבר שלי
- ד. אבקש ממנו שאתן קודם את שלו

13. קיבלת למייל תמונה מעליבה של ידיד מכיתה, מה תעשה:

- א. אשלך לכל הכיתה
- ב. אוסיף עוד משהו מצחיק ואשלך לכולם
- ג. לא אשלח לאף אחד ואמחק אותה
- ד. אדפיס את התמונה ואתלה בכיתה

14. חבר באי סי קיו מתוודה שרוצה להתאבד

- א. אספר לו בדיחה כדי להרים לו מצב רוח
- ב. אזמין אותו לצאת שלא אשאר בבית לבד ועצוב
- ג. אתן לו כמה עצות איך לעשות את זה
- ד. אודיע להורים שלו עם כוונתו

15. קיבלת מכתב שרשרת בדוא"ל:

- א. אשלח אותו לכל החברים שלי, כי כתוב שאם לא אשלח למספר אנשים יקרה לי משהו נורא
- ב. לא מאמין במכתבים כאלה, אשלח רק לחבר הטוב כדי לצחוק על זה
- ג. אמחק את המכתב ולא אתייחס
- ד. אמחק את המכתב כדי לבדוק אם יקרה לי משהו נורא או לא

16. חבר מצ'ט מבקש לשלוח לו תמונה שלך

- א. אסרב, בטענה שבחיים אתה נראה הרבה יותר טוב
- ב. תשלח תמונה של חבר מהכיתה שהוא חתיך "הורס"
- ג. אשלח אפליקציה מצחיקה
- ד. לעולם לא אשלח תמונה שמזהה אותי

17. מישהו מקלל ומעליב אותך בפומם, מה תעשה:

- א. אקלל אותו בחזרה
- ב. אשלך את השם שלו לכל החברים שכם הם יקללו אותו יחד איתי
- ג. לא אענה ואחסום אותו
- ד. אבכה לבד או אשבור את המחשב מרוב העצבים (תלוי במצב הרוח)

18. פתחת דואר אלקטרוני חדש, איזו סיסמה תבחר:

- א. יותר טוב לשלב גם אותיות וגם מספרים
- ב. משהו שרק אני יודע ומכיר
- ג. תשובות א' וב' נכונות
- ד. מספרים פשוטים כמו 1234 או משהו פשוט שאצליח לזכור כמו שם הפרטי

ועכשיו תספרו את הנקודות לפי הטבלה:

מס' שאלה	א	ב	ג	ד
1			5	
2		5		
3	5		5	
4				
5	5			
6		5		
7			5	
8	5			
9			5	
10		5		
11				5
12		5		
13			5	
14				5
15			5	
16			5	5
17			5	
18			5	

אם צברתם:

30-60 נקודות: אתם לא ממש הקשבתם בשיעורי מחשב, כנראה ישנתם או שיחקתם. אתם אדישים לזולת ואינכם רגישים לפגיעה בו. אינכם מודעים לעוצמת האינטרנט. זהירות, אתם עלולים להיפגע בעצמכם!

65-70 נק': אולי אתם כן הקשבתם בשיעורים מחשבים ואתם כן יודעים איך להוריד משחק מגניב אך אתם לא מודעים מספיק על סכנות שקיימות מאחורי המסך. אמנם אתם מודעים לסכנות של פגיעה בזולת במקרים של השמצות, אך

עליכם ללמוד לעומק את ההשלכות של מקרים אלה ואת השפעותיה של רשת
האינטרנט!

75-90 נק': כל הכבוד! אתם גם יודעים להשתמש בחוכמה בתכני המחשב וגם
אתם בני אדם אחראים ורגישים למצוקתם של אחרים. אתם מכירים את עוצמתה
של הרשת ואת יכולתה לפגוע בזולת.

3. יום עיון להורים של תלמידי כיתות י'- יב'

הנושאים להרצאה:

מה אפשר לעשות שההורים יהיו מודעים לאינטרנט.
להגביל או לתת יד חופשית לבני נוער בשימוש באינטרנט?
אינטרנט שטח פרטי או ציבורי?
מה אפשר לעשות כדי לחזק את התקשורת בין אישית בין בני נוער להורים.
יש להדגיש את חשיבות התכנים עבורם גם כהורים לילדים וגם כגולשים בעצמם,
יש הבדלים בסכנות הנובעים מאופי הגלישה, הגיל והתפיסה.
חשוב מאוד שידאגו לילדים אבל שלא ישכחו גם לדאוג לעצמם.
לנסות ולעודד במהלך ההרצאה שיתוף פעולה ואינטראקציה עם הקהל,
לתת זמן לשאלות והערות, סביר להניח שיהיה להם מה להגיד.

שאלות פתיחה להורים:

חשבתם פעם לאילו תכנים נחשפים ילדיכם כאשר הם גולשים באינטרנט?
האם אתם מודאגים בקשר לכך?
האם יצאתם פעם לגלישה משותפת עם ילדים?
האם שאלתם אותם את מי הם פוגשים שם? איך הם עונים לשאלות בצ'אט? האם אתם יודעים את ההבדל בין , MIRC ICQ ו צ'אט?

פיקוח מבוגרים

בהבדל מחינוך פורמאלי ובלתי פורמאלי (משפחתי), הפעילות באינטרנט ובטלפון הנייד (הודעות טקסט) מתנהלת ללא השגחת מבוגרים. ילדים וצעירים יוצרים עולם של לשון ותוכן משלהם, ללא פיקוח, עולם שלרוב אינו מובן למבוגרים. אם במציאות מצווה ההורה לשמור ולהגן על ילדיו, בעולם הווירטואלי רוב הילדים והצעירים מתהלכים בלתי מוגנים. כל הדלתות פתוחות, ילדים נכנסים ללא ליווי או אישור של ההורים וללא כלים להתמודדות עם אתרי פורנו, סמים, אלימות, עבריינות, ניצול מיני או אידיאולוגיות מטורפות.

51% מההורים אינם מפקחים על השימוש באינטרנט של ילדיהם. 95% מההורים אינם מזהים את עגת ילדיהם באינטרנט. 28% מההורים אינם מזהים או יודעים שילדיהם מדברים עם זרים באינטרנט. 30% מההורים מרשים לילדיהם להשתמש במחשב באזורים פרטיים של הבית ללא השגחה. 42% מההורים אינם יודעים לפקח על תוכן המסנג'ר ופונקציות אחרות המשמשים את ילדיהם. בלי שהחברה שמה לב, הפכה הרשת לגורם בעל השפעה חזקה על ילדים ונוער,

ודחקה את בית הספר והבית למקום שני. אם ממילא נשמעו קינות על ירידת קרנן של דמויות מחנכות בחיי הצעירים, בא האינטרנט וסילק אותן כמעט כליל מדרכם של ילדים.

מודעות: שלב ראשון

כל הורה חייב להיות מודע לסכנות, לא להקל בהן ראש, להבין את משמעות הדלת הסגורה בחדר, ללמוד לקרוא את הכתובת על הקיר, לא לעבור לסדר היום כשהילד מעביר מסך כשמבוגר חולף על פניו, ולרגע לא לאמץ סגנון חשיבה בנוסח 'לי זה לא יקרה'. כל הורה, גם כזה המזהה את עצמו כטכנופוב, רצוי שילמד כמה מושגים בסיסיים כמו 'היסטוריה' ו-'מועדפים', שיבדוק היטב מהן מילות החיפוש האחרונות במחשב הילד ויזכיר לצאצאיו, השכם והערב, לא לצלם את עצמם, ולא לחלק בנדיבות ולכל דורש את שמם, גילם, כתובתם ומספר הטלפון שלהם. יותר ויותר ילדים, כבר מגיל צעיר מאוד של 9-10 נרשמים היום לפורומים ולאתרים שבהם הם מתבקשים להציג את עצמם בתמונות, תחומי עניין, לספר על עצמם וליצור קשר עם גולשים אחרים. ילדים כה צעירים אינם מודעים לסכנה שבחשיפה עצמית ובהעלאת פרטים מזהים, ובוודאי שאינם יכולים לקלוט את כוחה של הרשת, את יכולת ההפצה שלה או את העובדה שתמונות המועלות לרשת עלולות לשמש פדופילים, ורבים מהם מעלים לרשת תמונות חושפניות ומספקים על עצמם מידע חושפני תוך זיהוי מלא. חשוב מאוד להסביר לילדים כי אין לחשוף פרטים מזהים, כמו כתובת, טלפונים, שמות מלאים, מוסדות לימודים וכל פרט מזהה אחר ואין להעלות לרשת תמונות מזהות שלהם.

מעשים: שלב שני

רשימת תוכנות מומלצות לפיקוח על גלישת ילדים באינטרנט מופיעה בפורטל המידע והשירותים הממשלתי

<http://www.gov.il/FirstGov/SafeSurfing/Parents/SSPSupervisionSoftware>

על ההורים לזכור - אפשר גם להגביל ולפקח ולרגל. אפשר לנסות לפחות (ולהגביל כניסה לאתרים פורנוגרפיים, אתרי הימורים ואלימות ואתרים המסיתים להתאבדות). אפשר לסנן מסרים לא רצויים על פי מילות מפתח כמו אלימות, סקס, מין, אפשר להגביל את הגלישה לשעות מסוימות ביום, אפשר לפנות לספקית האינטרנט בבקשה להגביל או לחסום כתובות דואר אלקטרוני שמהן נשלחות הודעות לא רצויות ואפשר לפקח מלמעלה, בדיוק כמו האח הגדול. מי שרוצה להתעדכן מדי פעם באיזו מילות חיפוש משתמש הילד או לאילו אתרים נכנס מבלי להריץ על המחשב שלו תוכנות פיקוח, יכול להסתפק בכמה פעולות פשוטות: בדיקת

מילות החיפוש בחלונית החיפוש או בשורת הכתובת באינטרנט אקספלורר או בדיקת ההיסטוריה, ואם הצאצא כבר יודע למחוק את עקבותיו ואת ההיסטוריה שלו, תמיד אפשר לעקוב אחריו באמצעות הקוקיז. אותם פירווי עמי ותמי הנשמרים על מחשב הגולש, משמשים לשמירת הרשאות משתמש וקיומם מאפשר להורה ללכת בעקבות הילד. הורים רבים מתחבטים האם להתקין תוכנת סינון ומעקב במחשב ילדיהם, מחשש לפגיעה בפרטיותם. לרבים חסר הידע הנדרש על מנת לעשות שימוש בתוכנות סינון. הם גם מודעים לכך שילדים עוקפים לעיתים את הסינון ולכן מעדיפים לא להציב מחסומים שיגבירו את תשוקת הילדים לעקוף אותו. ההחלטה להתקין תוכנת סינון צריכה להיות חלק מחינוך ואיננה תחליף לגיבוש דרכי תגובה והתמודדות עם תופעות של אלימות, בריונות, פורנוגרפיה וכו', שכן סינון בבית אינו ערובה לכך שהילדים לא יפגשו את הסכנות במקומות אחרים. להורים שכן בוחרים להתקין תוכנת סינון מומלץ לבחור בתוכנה פשוטה, שתתעדכן אוטומטית, המאפשרת קביעת רמת סינון ודיווחיה פשוטים וברורים. היא גם מזכירה שחסימה וסינון מגבילים לעיתים את חופש הגלישה באתרים 'כשרים', כמו אתרים העוסקים בביולוגיה של האדם העלולים להיחסם כאתרי סקס. ועוד טיפ חשוב: רצוי לספר לילדים שהתקנתם במחשבם תוכנת סינון, כך תוכלו להעביר להם מסר של סמכות ואחריות הורית. באתר הבית של מיקרוסופט אפשר למצוא הדרכה להורים בנושאי גלישה בטוחה, כללים לשימוש אחראי ברשת, הגנה על פרטיות, הסברים על הסיכונים העומדים בפני הילדים ברשת וגם הנחיות כיצד לזהות הונאות פשינג דיג (ודואר אלקטרוני חשוד. עוד באתר - שורה של קישורים לחבילות אבטחה, תוכנות אנטי וירוס ועוד ועוד. מומלץ במיוחד)

<http://www.microsoft.com/israel/safeinternet>

ביבליוגרפיה

1. ד"ר גרין, ד. (2006). תחום המושב הווירטואלי של המאה ה-21. פנים - גליון 37.

2. ד"ר המבורגר, ע. י. (2005). **אינטרנט ואישיות**. המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן.

3. הארץ (27.5.2006). **גי ג'ונס: תופעת "המתבודדים" ביפן: טקאשי לא יצא מחדרו במשך 4 שנים רצופות**.

4. הומינר, ד. (2007). **מאפיינים פסיכולוגיים של חשיפה עצמית ברשת בקרב בני נוער**, מכללת בית ברל.

5. שפירא, ר. (1994). **מהפכת המידע – רשתות תקשורת ועיתונות אלקטרונית**. גלילאו – גליון 4.

6. סייגן ק. (1995). **העולם כנר בעלטה- עולם רדוף שדים**. ירושלים: הד ארצי.

7. Freidman, T. L. (2000). **The lexis and the olive tree: Understanding Globalization**. New-York, Anchor Books.

8. Mitchell, C. (2000). **Pulling Power**. Net, 73, 76-82.

9. Revel, J. F. (2006) **El Conocimiento Inutil**. Madrid: Coleccion Austral.

10. Toffler, A. & H. (1994) **Creating a New Civilization: The politics of the Third Wave**. Atlanta: Turner.

11. Wallace, P. (1999). **The Psychology of the Internet**. New-York, Cambridge University Press.